ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

PEDAGOGIK KUZATUV VA TAHLIL

Termiz davlat pedagogika instituti talabasi
Ismatullayeva Mashxura Boymuxammad qizi
Mengliqulov Farhod Arslon o'g'li
Elektron pochta:xhhshshzh5@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogik tadqiqot jarayonida qo'llaniladiganasosiy metodlardan biri — kuzatuv va uning tahlil usullari nazariy jihatdanyoritilgan. Pedagogik kuzatuvning maqsadi, turlari, bosqichlari va afzalliklaritahlil qilinib, uni samarali amalga oshirish uchun zarur shart-sharoitlar ko'rsatibo'tilgan. Shuningdek, o'quv jarayonini o'rganishda kuzatuv usullarining ilmiy tadqiqot, metod, natija, refleksiya, kuzatuvchi, diagnostika.
Kalit so'zlar: pedagogik kuzatuv, tahlil usuli, pedagogik jarayon, tajriba, ilmiy tadqiqot, metod, natija, refleksiya, kuzatuvchi, diagnostika.

Dars tahlili pedagogik mahoratni oshirishning eng asosiy yo'li va ta'lim samaradorligini oshirishning omili hisoblanadi. Ta'lim muassasalaridagi o'quv mashg'ulotlari mazmunini tahlil qilish bevosita ta'lim- tarbiya jarayonini to'g'ri tashkil etish, ta'lim oluvchilarning o'zlashtirish darajalarini oshirishdan iboratdir. O'quvchilarni o'qitish va tarbiyalashning zamonaviy nazariyasini amaliyotga joriy etish asosida o'quv jarayonini takomillashtirishning eng muhim omili darsni pedagogik kuzatish va tahlil qilish hisoblanadi bundan tashqari darslarni tahlil qilish orqali o'qituvchilar o'z pedagogik mahoratni oshirish va yo'l qo'yilgan xato va kamchiliklarni to'ldirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.Darslarni kuzatish va tahlil qilishdan asosiy maqsad professor-o'qituvchilarning amaliy-metodik faoliyatini o'rganish, o'qituvchilik mas'uliyatini oshirish, dars samaradorligiga erishish iborat.

Darslarni kuzatish va tahlil qilishda quyidagi vazifalar amalga oshirilishi lozim: dars kuzatuvchilar tomonidan ta'lim muassasasida o'qituvchi ishiga baho berish; dars jarayonining dars o'tish bosqichlariga mosligini kuzatish; kuzatuvchilar tomonidan dars o'tayotgan o'qituvchiga amaliy-metodik yordamlar berilishiga erishish; ilg'or tajribalarni o'rganish va ommalashtirish; o'qituvchilar o'zaro bir-birlarining pedagogik usul va uslublarini o'rganishiga da'vat qilish orqali ta'lim samaradorligini oshirish.

O'qituvchining darsga tayyorgarlik ko'rishida quyidagilarga e'tibor qaratiladi.

1) darsga tayyogarlik ko'rish jarayonida o'qituvchidan mavzuning ishchi dastur va taqvimiy rejaga mosligiga e'tibor berish, dars ishlanmasi, turli didaktik tarqatma materiallar va ko'rgazmali qurollarni tayryolash talab etiladi;
2) darsga davlat ta'lim standartlari va o'quv dasturlariga mos ravishda aniq maqsad qo'yish;
3) dars o'tiladigan xonani tayyorlash, doskaning tozaligi, bo'r, latta yoki markerlarni tayyorlash, vidioproektor, elektron doskaning tayyorligiga e'tibor qaratish;
4) mavzuning ilmiyligi va izchilligi, oddiydan murakkabga tomoni yo'naltirish; ko'rgazmalilik va berilayotgan bilim, yangi axborotlarning hayotiyligiga, jonli va ravon tilda ochib berilishiga e'tibor qaratish;

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

5) o'quv dasturi asosida mavzuga ajratilgan soatlarning mosligi, o'quvchining yoshi va shaxsiy-psixologik xususiyatini hisobga olib, ularni o'ylashga, izlanishga undashi, ijodkorlik, uslubiy mahorat, ilg'or pedagogik va novatorlik tajribalaridan foydalanish;

Dars kuzatish va tahlil qilish ketma-ketligi

1) Dars kuzatuvchining maqsadi;

2) Dars jarayonini kuzatish va tahlil qilish;

3) Dars jarayonida o'qituvchining dars o'tish bosqichlariga amal qilish;

4) Dars samaradorligi va o'qituvchining ish faoliyatini yanada yaxshilashga oid dars kuzatuvchining tahlillari hamda taklif va mulohazalari.

Pedagogik odob, o'zaro hurmat va bir-birini tushungan holda dars kuzatuvida ishtirok etganlar yuqorida tavsiya etilgan texnologik yondashuv asosida o'z fikrlarini oshkora bildirganlari maqsadga muvofiq hisoblanadi. Har qanday tajribali, bilimdon, uzoq yillik pedagogik faoliyatda samarali ishlab kelayotgan mutaxassisda ham ayrim kamchiliklar ko'zga tashlanib qoladi. O'qituvchining yoshi, tajribasini hurmat qilib, uni aytib o'tmaslik, o'qituvchining keyingi o'tadigan darslarini samarali bo'lishiga qisman bo'lsada, to'sqinlik qilishi mumkin.Pedagogik kuzatuv va tahlil: ta’lim jarayonining asosiy mezoni

Ta’lim jarayonida o‘qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki o‘quvchilarni chuqur tushunuvchi, ularning rivojlanish yo‘nalishini to‘g‘ri belgilovchi murabbiy hamdir. Bunday yuksak vazifani ado etishda pedagogik kuzatuv va tahlil muhim o‘rin tutadi. Chunki kuzata olgan o‘qituvchi o‘quvchi shaxsini yaxlit holda tasavvur qiladi, tahlil qila olgan pedagog esa ta’lim jarayonining sifatini oshirish imkoniga ega bo‘ladi.

Pedagogik kuzatuv — bu o‘quvchi xatti-harakati, bilim olishga bo‘lgan munosabati, qiziqishi va qobiliyatlarining tabiiy sharoitda ochilishini ko‘ra bilishdir. Har bir bola o‘ziga xos olam, uning qiziqishi, kayfiyati, rivojlanish sur’ati boshqalardan farq qiladi. O‘qituvchining vazifasi ana shu farqlarni o‘z vaqtida ilg‘ab, mos ta’lim strategiyasini tanlay olishidir. Masalan, ayrim o‘quvchilar tinglab o‘rganishga moyil bo‘lsa, boshqalari amaliy faoliyat orqali yaxshiroq o‘zlashtiradi. Kuzatuv ana shu farqlarni aniqlash imkonini beradi.

Pedagogik tahlil esa kuzatuv jarayonida to‘plangan ma’lumotlarni tizimli ravishda qayta ko‘rib chiqish, xulosalar chiqarish va ta’lim jarayonini takomillashtirishga qaratilgan faoliyatdir. Tahlil yordamida dars samaradorligi baholanadi, o‘quvchilarning muvaffaqiyatlari va qiyinchiliklari aniqlanadi, metodik yondashuvlar takomillashtiriladi. Demak, kuzatuv — bu faktlarni yig‘ish bo‘lsa, tahlil — ularni to‘g‘ri talqin qilishdir.

Kuzatuv va tahlilning uyg‘unligi pedagogga nafaqat o‘quvchining hozirgi holatini, balki uning kelajakda rivojlanish yo‘nalishini ham ko‘rish imkonini beradi. Natijada o‘qituvchi individual yondashuvni to‘g‘ri shakllantiradi, ta’lim jarayonidagi muammolarni o‘z vaqtida bartaraf etadi. Eng muhimi, bu jarayon o‘quvchining shaxs sifatida shakllanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik kuzatuv va tahlil — ta’limning yuragi, o‘qituvchining esa asosiy qurolidir. Kasbiy mahoratning yuksalishi ham aynan shu ikki jarayonni to‘g‘ri tashkil eta bilishga bog‘liqdir. Bugungi kunda zamonaviy ta’lim o‘zgarayotgan, yangilanayotgan sharoitda kuzatuvchan, tahlilchan o‘qituvchigina o‘quvchilarni kelajakka puxta tayyorlay oladi.Dars tahlili o'qituvchining ish faoliyatini o'rganish, fan asoslarini o'quvchilar qanday darajada o'zlashtirayotganligini aniqlash va davlat o'quv dasturi materiallarining reja asosida bajarilishini nazorat etishning asosiy omili

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-12

hisoblanadi. Darslarni ilmiy, metodik, didaktik va umumiy pedagogik, psixologik jihatlarga bo'lib tahlil etish dars tahliliga aniqlik kiritadi, uni mukammallashtiradi hamda o'qituvchi va o'quvchi faoliyatiga mukammal baho berish imkonini kengaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Hasanboeva O. **Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat.** – Toshkent, 2019.
Yo‘ldoshev J.G. **Pedagogik mahorat asoslari.** – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
Abdullayeva N. **Mentorlik va murabbiylik faoliyati psixologiyasi.** – Samarqand, 2021.
Xodjayev B. **Kasbiy pedagogika.** – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2022.